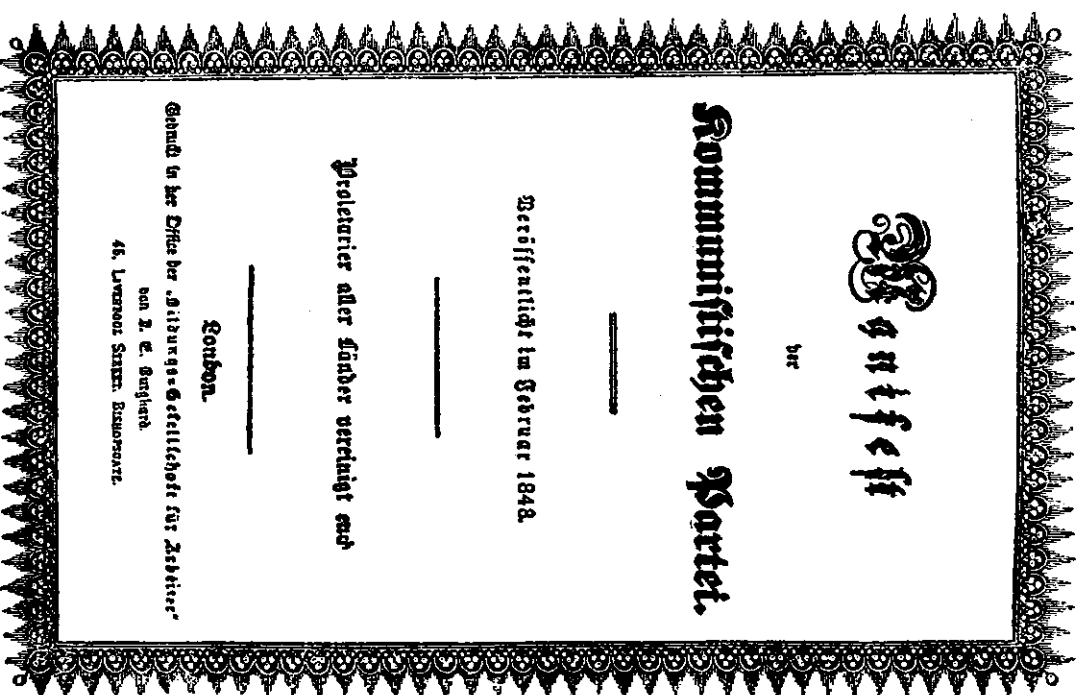

המניפסט הקומוניסטי במבטן הזמן

מבוא: אריק הובסבאום

עריכה: בנימין כהן

הוצאת הקיבוץ המאוחד

שער המהדורה המקורית הראשונה של "המניפסט הקומוניסטי".

מניפסט של המפלגה הקומוניסטית

קארל מארקס, פרודרן אנגלס

נתפרסם בפברואר 1848

פרולטארים של כל הארצות התאחדו
לוחין – נדפס בלשכה של "חברת החשכלה לפועלים"

הערות

1. לאסאל ראה את עצמו המיד כהלמידו של מארקס, וכתלמידו תוך יחודותו כ"מניפסט" – אבל כהעמולתו הציבורית בשנים 1862-1864 לא חרג מתחום הדירישה לקוואופרציה צרנית התמכת על-ידי אשוראי של המדינה (הערת אנגלס). בשולי המרגום הרוסי של הקדמה זו (גינורו 1900) העיר ג. פלכאנוב: "זוהי שעות, או נכון יותר, פלישת קולמוס, כיוון שאנגלס ידע כי התרגום הרוסי נעשה על-ידי".

רוח בלדות מחלכת על-פני אירופה – רוח הבלהות של הקומוניזם. כל המצמנות של אירופה הישנה חכרו יחדיו למלחמת-מצוות עד חורמה ברוח-הבלהות הזאת – האפיפיור והצאר, משונן וגיון, רדיקאליים צרפתיים ושוטרים גרמנים. אי מפלגת אופוזיציה אשר מתנגדה השליטים לא הלעיו עליה כי קומוניסטית היא; אי מפלגת-אופוזיציה שלא חזרה והטיחה את אשמת הקלון של הקומוניזם באנשי-אופוזיציה מחזוקים ממנה או כמתנגדיה הריאקציוניים?

שני דברים משתמעים מעובדה זו:
כל מצמנות-אירופה כבר רואת את הקומוניזם כחוקת מצממה.
כבר הגיעה השעה שהקומוניסטים יגוללו קבל העולם כולו את אורח-השקפותיהם, מטרתיהם, מנגותיהם, וכנגד סיפורי-הכבדים על רוח-הבלהות של הקומוניזם יעמידו מניפסט של המפלגה עצמה.
לחבלית זו החכסנו בלונדון קומוניסטים בני לאומים שונים והעלו על הכתב את המניפסט הבא, אשר יפורסם באנגלית, צרפתית, גרמנית, איטלקית, פלמית ורנית.

בוונגים ופחולטארים

דבריימיה של כל חברה עד כה הם דברי-הימים של מלחמת-מעמדות. בן-החורין ועבד, פאטריצי ופלבאי, כארון וצמית, אומן ושוליה, בקיצור מדכאים ומדוכאים ניצבו זה מול זה בניגוד מתמיד, ניהלו מאבק בלתי פוסק, עתים נסתר, עתים גלוי, מאבק שונתיים כל פעם בשינוי מהפכני של כל החברה כולה או בשקיעתם המשותפת של כל המעמדות הנאבקים.
בתקופות קודמות של ההיסטוריה מוצאים אנו כמעט בכל מקום התפלגות גמורה של החברה למעמדות שונים, דריגו רכנוני של עמדות חברתיות. ברומא העתיקה מוצאים אנו פטריציים, אבירים, פלבאים, עבדים; בימי הביניים – אדונים, פאודרלים, ואסאלים, אומנים, שוליות, צמיתים, ונוסף על כך שוב דירוגים מיוחדים כמעט בכל אחד מן המעמדות האלה.

תלויה, שם מעמד שלישי הייב-מסים בהקופת המנוארכיה; אחר-כך, בתקופת המאנוסקטורה, משקל-שנוגר לאצולה במונארכיה של בעלי-יחסיך או במונארכיה האבסולוטיית, ויסוד-מוסד למונארכיות הגדולות בכללן – לכסוף, משנהגוהו התעשייה הגדולה והשוק העולמי, כבשה לעצמה הבורגנות את השליטון הפוליטי הגמור במדינה הנצמדות המודרנית. מיזמשל המדינה המודרני אינו אלא ועד-פעל המנהל את העניינים המשתפטים לכלל המעמד הבורגני.

הבורגנות מילאה בריטטוריה תפקיד מהפכני ביותר.

הבורגנות, בכל מקום בו הגיעה לשלטון, הרסה את כל היחסים הפאודרליים, הפאטריארכליים, האידיאליים. היא ניתקה כל-יחדם את כל הקשרים הפאודרליים הרבוגניים, שקשרו את האדם לאזונו הטבעיים, ולא התזרה שום קשר בין איש ליעוהו זולת האונטום העיווים, זולת "השלוס-המונומנים" מסוד-הרגש. את חודת-הקודש של דבקות-המסחרוין, של ההתלהבות האבידית, של העצבות הקודנית, שיבעה במים הקרים של החשבון האנוכי. את הכבוד האישי המורה בעוד-חלופין, במקום החירויות המורכות לאין שיעור, הכנוכות-והחומות, שקנו כדף, כוננה את החירות האחת וההזדה, חירות-המסחר, נטולת המצפון. בקיצור, במקום הניצול המעוטף באשליות דתיות ופולטיקות כוננה את הניצול הגלוי, החצוף, הישיר, הניקשה.

הבורגנות עיוטלה מוזיקה-קודשה את כל מעללי-האדם, שעד כה נעצצם היו ומשודדים יואתודומות. היא הפכה את הרופא, את המשפטן, את הכומר, את הפיטן, את איש-המדע – לפועלים שכורים מקבלים שכרם מדיה. הבורגנות קרעה מעל יחסי-המשפחה את צעיף הרגשות הסנטימנטאלי והעמידה אותם על יחסי-ממון צרופים.

הבורגנות הוכיחה שנגליל-הכוח הבורטטאלי של ימי-הביניים, אשר כה מפליא את הריאקציה, מצא את השלמוהו הנאותה בעצלות-דוכים נרפית. היא שהוכיחה לראשונה מה עשויה לחולל פעולה בני-אדם. היא יצרה יצירות-פלא שנונה תכלית שינוי מן הפיראמידות המצריות, מתעלות-המים הרומיות ומן הקתדרלות הגוטיית. היא ערכה מסעות שונים תכלית-שינוי מטריות-הנעמים ומסעי-הצלב.

אין קוים לכונגנות בלא שתהיה מהפכת בלי-החף את מכשירי-הייצור, כלומר את יחסי-הייצור, כלומר את מכלול היחסים החברתיים. בניגוד לכך, שמירה קפדנית על אופך-הייצור הישן היתה תנאי-הקיום הראשון לכל המעמדות התעשייתיים הקודמים. ההפיכה המתמדת של הייצור; ההתערערת הבלתי-פוסקת של כל הניסיונות החברתיים; אי-הודאות

החברה הבורגנית המודרנית, אשר קמה ונהייתה מתוך שקיעתה של החברה הפאודרלית, לא ביטלה את הניגודים המעמדיים. היא אך העלתה מעמדות חדשים, תנאי-דיכוי חדשים, צורות מאבק חדשות, במקום הישנים. אולם תקופתנו, תקופתה של הבורגנות, מצטיינת בכך שעשתה את ניגודי-המעמדות פשוטים יותר. החברה כולה מתפלגת והולכת לשני מחנות-אורבים גדולים, לשני מעמדות גדולים, הניצבים במישורים זה כנגד זה: בורגנות ופרולטרין.

מקרב הצמיתים של ימי-הביניים באו תושבי-הפרוכרים של הערים הראשונות; מתוך תושבי-פרוכרים אלה התפתחו יסודותיה הראשונים של הבורגנות. גילוי אמריקה והקפת אפריקה בדרכיים יצרו כר-פעולה חדש לבורגנות העולה. ישובה של אמריקה, הקולוניות, סחר-החליפין עם השוק של הודו המזרחית ושל סין, אמצעי-החליפין הסחרות בכלל, נתנו למסחר, לספנות, לתעשייה תנופה שלא נודעה כמוהה, ומתוך כך חוללו התפתחות מהירה של היסוד המהפכני אשר בקרב החברה הפאודרלית המתפוררת. היטיה הפאודרלית או שיטת הגילדות בייצור התעשייתי, לא היה בה עוד כדי לספק את הביקוש המתכבה עם ההזוהת השווקים החרישים. המאנוסקטורה ירשה את מקומה. מעמד-הביניים התעשייתי דחק את רגליהם של אומני-הגילדות, חלוקת-העבודה בין הקורפוראציות השונות נתכטלה מפני חלוקת-העבודה בכל בית-מלאכה נפרד.

אף השוקים המשיכו להותכה בלי-החף. בלי-החף גדל הביקוש. גם המנוסקטורה לא היה רי בה עוד. עתה חוללו הקיטור והמכונה מהפכה בייצור התעשייתי. במקום המאנוסקטורה באה התעשייה הגדולה המודרנית, במקום מעמד-הביניים התעשייתי באו המיליונרים התעשייתיים, ראשיהם של צבאות-התעשייה שלמים, הבורגנים המודרניים. התעשייה הגדולה כוננה את השוק העולמי, אשר גילוי אמריקה הכשיר עבורו את הקרקע. השוק העולמי הביא לידי התפתחות שלא-תשוטר של המסחר, הספנות והתחבורה היבשתית. זו השפיעה השפעה חזרת על התרחבות התעשייה. וככל שנתרחבו התעשייה, המסחר, הספנות, מסילות-הברזל, כן התפתחה הבורגנות, הירכבה את הונה, דחקה לקדן-זווית את כל המעמדות שגשתתו ימי-הביניים.

רואים אנו אפוא כי הבורגנות המודרנית עצמה היא פרי של תהליך-התפתחות ממשיך, של שורת תמורות באופך-הייצור-ההולפיין. כל אחד משלבי-ההתפתחות הללו של הבורגנות נחלוחתה לו התקדמות פוליטית מתאימה. מעמד מודכא בשלטון הארונים הפאודרליים; התאגדות מזוינת ובעלת שלטון עצמי בקומונה; כאן רפוכליקה עירונית בלתי-

לעומת הפפרית נמצאה עוקרת חלק ניכר של האוכלוסייה מן השמטום של הייזכפר. כשם שהקוקה את הכפר לעיר, כן הקוקה את הארצות הכרבריות והכרבריות-למחצה לארצות-הציויליזאציה, את עמל-האיכרים לעמל-הכורגנים, את המזרח למערב.

הכורגנות מבטלת יותר ויותר את פיצולם של אמצעי-הייצור, הקניין והאוכלוסייה. היא צופפה את האוכלוסייה, ויכזה את אמצעי-הייצור, והפקידה את הקניין בידי מעטים. התוצאה ההכרחית מכל אלה הייתה הצטרפות-הארצות המדינית. אפרכית בלתי-חלוצית, מקושרות כמעט קשר-ברית בלב, בעלות אינטרסים, חוקים, ממשלות ומכסים שונים - לוכדו יחד לאומה אחת, לממשלה אחת, לחוק אחת, לאינטרס מעמלי כל-לאומי אחד, לגבול-מכס אחד.

הכורגנות בשלטונה המעמדי שימזי כמאה שנים בלבד, העלתה כוחות-ייצור המוניים יותר ועצומים יותר משהעלו כל הדורות הקודמים גם יחד. שעבוד כוחות-הטבע, מכוונת, ישום הכימיה לתעשייה ולחקלאות, ספינות-קוטור, מסילות-הכבול, טלגראף חשמלי, הכשרת חלקי-תבל שלמים לעיבוד, הכשרת הנחרות ליישט-ספינות, אוכלוסיות שלמות, אשר צצו ועלו כאילו מן האדמה - איזו מאה מן המאות הקודמות העלתה בדעתה שכותות-ייצור כאלה רדומים בחוק העבודה החברתית?

ראינו, אפוא: אמצעי-הייצור והחליפין שעל יסודם קמה ונתייתה הכורגנות, נוצרו בכורה הפאודאלית. בדרגת-התפתחות מסוימת של אמצעי-הייצור-החליפין אלה שוב לא הלמו עוד היסוד-הייצור-החליפין של החברה הפאודאלית, הארגון הפאודאלי של החקלאות והמנוסקטורת, כללו של דבר: יחסי הקניין הפאודאליים לא הלמו עוד את כוחות הייצור שכבר נתפתחו. הם בלמו את הייצור תחת לקדם אותו. אחד אחד נהפכו הם לכבלים. מן הכברה היה לנפסם, והם נפסגו.

במקומם באה ההתחרות החופשית, בלוויית החוקה החברתית והמדינית ההולמת אותה, בלוויית השלטון הכלכלי המדיני של מעמד הכורגנות. תנועה דומה מתחוללת לנגד עינינו. יחסי-הייצור-החליפין הכורגניים, יחסי-הקניין הכורגניים, החברה הכורגנית המודרנית, שהקימה בלהטיה אמצעי-ייצור-החליפין עצומים כל-יכך, דומה לאותו קוסם ששוב איך לו שליטה על כוחות-השאל שהעלה באוב. זה עשרות בשנים איך תולדות התעשייה והמסחר אלא תולדות המרידה של כוחות-הייצור המודרניים ביחסי-הייצור המודרניים, ביחסי-הקניין שהם צורך-חיים לכורגנות ולשלטונה. רי להזכיר את משפרי-המסחר, אשר בהמהדשם לעתים מזומנות הם מאיימים יותר ויותר על קיומה של החברה הכורגנית כולה

המתמדת, התנועה המתמדת, מכדילות את הקופת-הכורגנות מכל התקופות הקודמות. כל היחסים היציבים שהעלו חלוצה, על שלל המושגים וההשקפות אשר הדרת-שיבה הופפת עליהן, מתפוררים, וכל שנולדו מקרוב מתיישנים כטרם תהא להם שהות להתאבן. כל המוחסם ותקופת-עונו מותגף, כל הקידוש נעשה חולין וכוני-אדם נאלצים לבסוף לראא-את-מצבם בחברה, את היחסים ההדדיים, כראייה מפוכחת.

הצורך בשוק מחרת-החולץ למוצריו מייץ את הכורגנות על פני כל כדורי-הארץ. היא מוכרחה לבנות לה קן בכל מקום, לתקוע יתד בכל מקום, לקשור קשרים בכל מקום. על-ידי ניצול השוק העולמי שיוותה הכורגנות צורה קוסמופוליטית לייצור ולצריכה של כל הארצות. לדאב-לכם הרב של הריאקציונרים שימשה את הקרקע הלאומית מוחה רגליה של התעשייה. התעשיות הלאומיות העתיקות נחרסו, ועודן נחרסות יום-יום. הן נדחקות מפני תעשיות חדשות, שהקמתן היא שאלת-קיום לכל האומות החברתיות, מפני תעשיות ששוב אינן מעברות חומרי-גלם מקומיים, אלא חומרי-גלם מן האזורים המרוחקים ביותר, עושר מוצריות נצרכים לא בארץ-המבורה בלבד, אלא בכל חלקי-תבל כולם. במקום הצרכים הישנים, שסופקו על-ידי מוצרי-הארץ, באים צרכים חדשים, החובעים לסיפוקם את מוצריות של הארצות והאקלמיים הרחוקים בינמב. תחת ההסתפקות העצמית וההסתגרות הישנה, המקומית והלאומית, בא מגניב-ומשא כל צדדי, תלת-גומלין כל-צדדית של האומות. וכמו בייצור החומרי, כן גם בייצור הרוחני.

הייצירות הרוחניות של האומות השונות נעשו נחלת-הכלל. החד-צדדיות והצרות הלאומית יצאות יותר ויותר מגרי האפסר, ומחוד הספרות הלאומיות והמקומיות הרבות מתהווה והולכת ספרות-עולמית. על-ידי שכלולם המהיר של כל מכשירי-הייצור, על-ידי קשרי-התחברות שהוקלו לאי-שיעור, סוחפת הכורגנות את כל האומות, גם את הכרבריות שבהן, לחוך מעגל-הציויליזאציה. המחירים הזולים של סחורותיה הם הארטיסיליה הכבדה בה היא מנתצת את כל חומות-הסין עד היסוד, בה היא מכניעה את שונאת-הזרדים העקשנית ביותר של הכרבראים. היא כופה את כל האומות לסגל לעצמן את אופן-הייצור של הכורגנות, אם אין ברוצחן לעבור מן העולם; היא כופה עליהן להנהיג בדין-הן מה שמכונה ציויליזאציה, כלומר - להיות לכורגנים. כללו של דבר: היא יוצרת לעצמה עולם בדמותה ובצלמה.

הכורגנות הפגיעה את הכפר לשלטונה של העיר. היא הקימה ערים גדולות ועצומות, הגדילה במידה רבה את שיעור האוכלוסייה העירונית

שברה. יתר-על-כן, ככל שמתרחבת מערכת-המכונות וחלוקת-העבודה, כך גדלה גם כמות העבודה אם על-ידי ריכוזי שעות-העבודה, אם על-ידי ריכוז העבודה הנדרשת בזמן מסוים על-ידי התמזגה המואצת של המכונות וכו'. התעשייה המודרנית הפכה את בריח-המלאכה הקטן של האומן הפטריארכאלי לבריח-החורשת הגדול של בעל-החזן התעשייתי. המוני-פועלים, החתוטים בבריח-החורשת, מאורגנים כחוללים. כחוללי-התעשייה פשוטים כפופים הם להירארכיה שלמה של סמלים וקצינים, אין הם עובדים רק למעמד-הבורגנות, למדינת הבורגנות: יום-יום, שעה-שעה משועבדים הם למכונה, למשיגיה וביעוקן לבורגני-החורשתן היחיד עצמו. עריצות זו, ככל שהיא מכריזה בגלוי כי הדרוה הוא-הוא תכליתה, כן קטנונית היא יותר, עריצת יותר, קנטרנית יותר.

ככל שעברת-התכפיים מצריכה פחות מיומנות ופחות כוח-שיריים, כלומר: ככל שמתפתחת התעשייה המודרנית, כן נדחקת עבודה הגברים מפני עבודה הנשים והילדים. הבדל מין וגיל שוב אין נודעת להם כל השכיבות חברתית לגבי מעמד-הפועלים. אין קיימים אלא מכשירי עבודה בלבד, שמחירים שונה בהתאם לגיל ולמין.

משנתגשגש נגזגלו של הפועל על-ידי בעל-התעשייה כדי כך, שהוא מקבל שכר-עבודתו במוזמנים, נטיים עליו שאר חלקי הבורגנות, בעל-הבית, התענוני, המשכונאי וכו'.

שכבות-הביניים הנמוכות שהיו קיימות עד כה, בעלי-התעשייה הזעירים, הסתוריים והרטאים הזעירים, בעלי-המלאכה והאיכרים, כל המשמדות הללו יורדים לשפל מדרגת הפרולטריון, חלקם משום שהננם המועט אינו מספיק לתפעול התעשייה הגדולה ומוכרע על-ידי תחרות בעל-החזן הגדולים, וחלקם משום שניטל ערכה של מיומנותם מחמת צורות-הייצור החדשות. כך מתלקט הפרולטריון מכל שכבות האוכלוסייה.

הפרולטריון עובר שלב-התפתחות שונים. מלחמתו בבורגנות נפתחת עם ראשית קיומו.

תחילה נאבקים הפועלים כבודדים, אחד-כך פועלי בריח-החורשת אחד, אחד-כך פועלי ענף-עבודה אחד במקום מסוים, כבורגני החריד המנצלים במישורן. הם מכוונים אותם כלפי מכשירי-הייצור עצמם; הם משמרים את סחורת-החזן המתרחות, הם מונצים את המכונות, הם שולחים אש בבריח-החורשת, הם מבקשים לחזור ולכבוש את מעמדו של פועל ימיי הכיניים, שעבר מן העולם.

בשלב זה הפועלים הם המון מפורד על פני כל הארץ ומפורד מתחתן והתחרות. התלכדות המונית של הפועלים עדיין אינה תוצאה של

ומעמידים אותה בסימן-שאלה. במשכרי מסחר אלה נהרס בהתמדה לא רק חלק גדול של המוצרים המוגמרים, אלא אפילו חלק גדול מכוחות-הייצור שכבר נבארו. עם המשכורים פורצת מגיפה חברתית, שהייתה נראית לכל התקופות הקודמות כדבר נטול הניגון - מגיפת עדרף-הייצור. החברה מוצאת עצמה פתאום מחוזהת למצב של בריאריה ארעית: רעב, מלחמת-השמד כללית, כאילו נטלו ממנה את כל אמצעי-המהחיה; התעשייה, המסחר, כאילו נהרסו - ומפני מה? מפני שיש לה ציוויליזאציה למעלה

מן המידה, אמצעי-מהייה למעלה מן המידה, תעשייה למעלה מן המידה, מסחר למעלה מן המידה. כוחות-הייצור, העומדים לרשותה, שוב אינם משמשים לקידום היצויליזאציה הבורגנית ויחסי הקנין הבורגניים: להיפך, הם נתעצמו מדי לעומת היחסים האלה, הם נבלמים על-ידיהם, ואך מתגברים הם על משול זה, הרי הם מטילים ערובכה בכל החברה

הבורגנית, מסכנים את קיומו של הקנין הבורגני. היחסים הבורגניים נהיו צרים מהכיל את כל היעושר שיצרו. בכוח מה מתגבחת הבורגנות על המשכורים? מצד אחד, על-ידי ההשמדה המוכרחת של כוחות-הייצור הרוכים; מצד שני, על-ידי ריכוז שווקים חדשים ועל-ידי ניצולם היסודי יותר של השווקים הישנים. בכוח מה, אפוא? על-ידי שהיא מכינה משברים כוללים יותר ועצומים יותר ומצמצמת את האמצעים למוניעת משברים.

כלי-הנגשה, שבהם הכריעה הבורגנות את הפאודאלים, מכוונים מעתה נגד הבורגנות עצמה.

אולם הבורגנות לא זו בלבד שהישראלה את כלי-הנגשה המביאים עליה כלליה; היא גם העמידה את האנשים העתידים לאחות בכל-ינשק אלה - את הפועלים המודרניים. את הפרולטרואים.

ככל שמתפתחת הבורגנות, כלומר ההון, כן מתפתח הפרולטריון. מעמד הפועלים המודרניים, שאין להם קיום אלא כל זמן שהם מוצאים עבודה, ואין הם מוצאים עבודה אלא כל-זמן שעבודתם מוכה את ההון. פועלים אלה, האנוסים למכור עצמם אחד-אחד הם סחורה ככל חפץ סחירי אחד, וכמהו מופקרים הם לכל חליפת החחרות, לכל תנורות השוק.

עם התרחבות מערכת-המכונות ועם חלוקת-העבודה, קיפחה עבירת הפרולטרואים כל אופי עצמאי, ומתוך כך כל טעם בעיני הפועל. הוא נעשה ספח בלבד למכונה, שאין נתבעת ממנו אלא תועלת-היז הפשוטה ביותר. ההדרגות ביותר, הנלמדת בקלות יחידה. ההוצאות שגורם הפועל מצטמצמות איפוא כמעט לצרכי המחיה בלבד, הדרושים לו לקיומו ולהמשך מינו. אולם מחודה של סחודה, כלומר גם של העבודה, שורה להוצאות-הייצור שלה. ככל שגדל מיאוסה של העבודה, כך מתמעט

חוקי-שערי-השערת באנגליה.

ההתנגדות בתוך החברה הישנה בכלל, מקדמות בדרכים שונות את מהלך התפתחותו של הפרולטריון. הבורגנות שרויה במאבקים כלתי-פוסקים: ראשית - נגד האצולה; אחר-כך - נגד אותם חלקים של הבורגנות עצמה שהאינטרסים שלהם נמצאים מנוגדים להתקדמות התעשייה; וככל עת תמיד - נגד הבורגנות של כל ארצות-חוץ. בכל המאבקים הללו רואה היא הכרח לעצמה לקרוא לפרולטריון, לבקש עזרתו, וכך למשכו לתוך התנועה הפוליטית. היא עצמה נותרת איפוא בידי הפרולטריון את יסודות השכלתה שלה, כלומר - נשק נגד עצמה.

תוך מזה, באמור, מושלטים, עקב התקדמותה של התעשייה, חלקים שלמים של המעמד השליטי לתוך הפרולטריון, על-כל-פנים נשקפת סכנה לתנאי-קיומם. גם הם מקנים לפרולטריון יסודות השכלה לרוב.

ההתפוררות בתוך המעמד השליטי, בתוך החברה הישנה כולה, אופי חריף, מובהק כל-כך, עד שחלק קטן מן המעמד השליטי פונה לו עורף ומצטרף אל המעמד המהפכני, הוא המעמד הנושא את העתיד בכפיו. כשם שקודם לכן עבר חלק מן האצולה אל הבורגנות, כך עובר עכשיו חלק מן הבורגנות אל הפרולטריון, ברחוק חלק מן האידיאולוגים הבורגניים, שהתעללו כדי הבנה תיאורטית של כל התנועה ההיסטורית.

מכל המעמדות הניצבים כיום מול הבורגנות, הפרולטריון לבדו הוא מעמד מהפכני באמת. שאר המעמדות שוקעים וכלים בשל התעשייה הגדולה, הפרולטריון הוא עצם יציר-כפיה.

- כולם נלחמים בבורגנות, כדי להכטיח את קיומם כשכבות ביניים מפני הכליון. **אין הם אפוא מהפכניים, אלא שמרניים. יתר-על-כן, הם ריאקציוניים, לפי שהם מנסים להחזיר את גלגל-ההיסטוריה לאחור. אם מהפכניים הם, הרי אין הם כך אלא נוכח מעברם הצפוי אל הפרולטריון, הרי מגינים הם לא על האינטרסים ההגויים שלהם, אלא על האינטרסים התעבריים שלהם, הרי הם זונחים את נקודת-השקפתם הם, כדי לנקוט את זו של הפרולטריון.**

הלוחמנות-פרולטריונית, רקב סביל זה של השכבת התחתונה בחברה הישנה, מוטל פה ושם על-ידי מהפכה פרולטרית לתוך התנועה, אך לפי כל תנאי-חיייה יהא נוטה יותר למכור את עצמו לחכמים ריאקציוניים. תנאי-החיים של החברה הישנה אין להם קיום בעצם תנאי-חיייה של הפרולטריון. הפרולטריון הוא מחוסר-קניין; יחס ולאשה ולילדים שוב אין

התאחדותם העצמית, אלא פרי התאחדותה של הבורגנות, ועדיין מסוגלת לפי שעה, להניע את הפרולטריון כולו לשם השגת המטרות הפוליטיות שלה עצמה. בשלב זה נלחמים אפוא הפרולטארים לא באויביהם, אלא באויבי-אויביהם, בשירי המנארכיה האבסולוטית, בעללי-הקרקעות, בבורגנים שאינם בעללי-תעשייה, בבורגנים-הזעירים. כל התנועה ההיסטורית מרוכזת אפוא בידי הבורגנות; כל נצחון, שיושג בדרך זו, הוא נצחונה של הבורגנות.

אך עם התפתחותה של התעשייה, לא זו בלבד שמתרבה הפרולטריון; הוא נרחס בהמוני גודלים יותר, כוחו גדל והולך, והוא מוגיש כו יתור. האינטרסים, תנאי החיים בקרב הפרולטריון משתווים והולכים, תואיל ומערכת-המבנות מטשטשת יותר יותר את הבדלי-העבודה ומורידה כמעט בכל מקום את השכר לרמה נמוכה אחת. ההתחרות המתגברת בין הבורגנים לבין עצמם ומשברי-המסחר הנובעים מכך משלילים יותר יותר את שכרם של הפועלים. שכלול-המכונות הכלתי-פוסקי, המתפתח במהירות גדלה והולכת, מערער יותר יותר את יציבות מעמדם בחיים; יותר יותר לזכשות ההתנגדויות בין הפועל הבודד והבורגני הבודד צורת התנגדויות של שני מעמדות. הפועלים מתחילים לכוון בריחות נגד הבורגנות; הם מתלכדים יחדיו להגן על שכר-עבודתם. הם גם מייסדים התאגויות-של-קבע כדי להצטייד להתקופותיה המתהוללות לעתים. פה ושם פורץ המאבק בצורת מרידות.

מזמן לזמן מוצתים הפועלים, אך לשעה בלבד. התוצאה הממשית של מאבקהם איננה ההצלחה הכלתי-אמצעית, אלא התאחדות-הפועלים המתרחבת והולכת. מסייעים לה אמצעי-התחבורה המתפתחים, הנוצרים על-ידי התעשייה הגדולה ומקשרים את פועלי המקומות השונים. אולם אין צורך אלא בקשר בלבד כדי לרכו את המאבקים המקומיים הרכים, שאופיים אחד בכל אחד ואחד, למאבק כל-ארצי למלחמת-מעמדות. אך **כל מאבק מעמדי הוא מאבק פוליטי** ואת ההתאחדות, אשר לשם השגתה זקוקים היו הבורגנים של ימי-הביניים, מחמת דרכיהם הכפורות, למאות שנים, משיגים הפרולטארים המודרניים, באמצעות מסלול-הכרזת, כמשך שנים מעטות.

התאגדות זו של הפרולטארים למעמד, ועל-ידי כך למפלגה פוליטית, חוזרת ומתפוררת בכל שעה מחמת ההתחרות שבין הפועלים לבין עצמם, אך תמיד חוזרת היא ומתחדשת היא חזקה משהייתה, מוצפת משהייתה, אוריה משהייתה. היא כופה את ההכרה באינטרסים מסוימים של הפועלים בצורת-חוק, על-ידי שהיא מנצלת את הפילוגים בקרב הבורגנות, למשל,

אנוסה לדחוק אותו כדי מצב שבו היא נאלצת לכלול תחת שהוא יכלול אותה. החברה אינה יכולה עוד להיות בשלטונה, כלומר אין חיייה מתיישבים עוד עם החברה.

התנאי העיקרי לקיומו ולשלטונו של מעמד-הבורגנים היא צבירת העושר בידי יחידים, היוצרות ההון וריכוזו; תנאי להון הוא העבודה-השכירה. העבודה-השכירה עומדת אך ורק על התחרות הפועלים בינם לבין עצמם. ההתקדמות של התעשייה, אשר נושאה נטל-הוצאות ונטול-ההתנגדות היא הבורגנות, ממיזה את בירוד הפועלים על-ידי החחרות באיחודם המתכפי על-ידי ההתאגדות. עם התפתחותה של התעשייה הגדולה נשמט אפוא מחתח לרגלי הבורגנות עצם הכסיס שעליו היא מייצרת ורוכשת את המוצרים. היא מייצרת קודם-כל את קברנה שלה. כליונה ונצחונה של הפרולטריון - שניהם כאחד בלתי נמנעים.

פחולטארים וקומוניסטים

מהו היחס של הקומוניסטים אל הפרולטארים בכלל?
הקומוניסטים אינם מהווים מפלגה מיוחדת לעומת שאר מפלגות-הפועלים.

אין להם כל אינטרסים נבדלים מן האינטרסים של כלל הפרולטריון. אין הם קובעים שום עקרונות מיוחדים שעל-פיהם יבקשו לעצב את התנועה הפרולטארית.

אין הקומוניסטים נבדלים משאר המפלגות הפרולטאריות אלא בכך, שמצד אחד מבליטים הם ומפעילים במאבקיהם הלאומיים השונים של הפרולטארים את האינטרסים המשותפים של כלל-הפרולטריון שאינם תלויים בלאומיות, ומצד שני בכך שהם מייצגים תמיד, בשלבי-ההתפתחות השונים, שעובר המאבק בין הפרולטריון לבין הבורגנות, את האינטרס של כלל-התנועה.

הקומוניסטים הם איפוא למעשה החלק הנמוך ביותר, הדרוהף בלי-הורף קדימה, במפלגות-הפועלים של כל הארצות; להם יתרון תיאורטי על פני שאר המוני הפרולטריון בהבנת התנאים, המהלך והתוצאות הכלליות של התנועה הפרולטארית.

המטרה הקרובה ביותר של הקומוניסטים כמות כמותן של כל שאר המפלגות הפרולטאריות: יציוב הפרולטריון למעמד מייגור שלטון הבורגנות. יבויש השלטון הפוליטי על-ידי הפרולטריון.

התחרותם התיאורטיות של הקומוניסטים אינן מבוססות בשום-פנים על

לו דבר עם יחסי-המשפחה הבורגניים: העבודה התעשייתית המודרנית, ההשתעבדות המודרנית להון, אשר אחת היא באנגליה ובצרפת באמריקה ובגרמניה, הפשיטה אותו מכל אופי לאומי, החוקים, המוסר, הדת, הם לגבינו כך וכך משפטים-קדומים בורגניים, שמאחוריהם מסתתרים כך וכך אינטרסים בורגניים.

כל המעמדות הקדומים, אשר כבשו את השלטון, ביקשו להבטיח את מעמדם החברה שכבר רכשו לעצמם על-ידי זה שהיו נופים על כל החברה כולה את תנאי-הכשתם הם. הפרולטארים יכולים לכבוש להם את כוחות-הייצור החברתיים רק על-ידי זה שיכבול את אופן-ניכוסם עד כתי ובכך - את כל אופן הניכוס הקיים. הפרולטארים אין להם דבר משלהם לבטח, עליהם להשמיד את כל הבטחונות הפרטיים ואת כל הערובות הפרטיות שעד כה.

כל התנועות שעד כה היו תנועות של מיעוטים, או למען האינטרס של מיעוטים. התנועה הפרולטארית היא התנועה העצמאית של הרוב העצום לטובת הרוב העצום. הפרולטריון, השכבה התחתונה של החברה הקיימת, לא יוכל להשגור, לא יוכל לזקוף קומה, בלי שינופץ כל בני-הדעל של השכבות המהוות את החברה הרשמית.

מאבק הפרולטריון בבורגנות, אם לא לפי תוכנו הרי לפי צורתו, הוא תחילה עם הבורגנות של כל ארץ וארץ צריך, כמובן, להתמודד בשעה שרתארו את השלבים הכלליים ביותר בהתפתחות של

הפרולטריון, עקבנו אחרי מלחמת-האזרחים הסמויה, אם פחות ואם יותר, בקרב החברה הקיימת, עד לנקודה שבה היא מתפרצת כמתקפה גלויה, והפרולטריון מוכן את שלטונו על-ידי מייגור הבורגנות בכוח הזרוע. כל חברה עד כה הייתה מושחתת, כפי שראינו, על הניגוד בין מעמדות מרכאים ומדוכאים. אולם כדי לדכא מעמד, יש להכטיח לו תנאים שבהם יוכל לפחות להמשיך בחיי-העבודה שלו. הצמיח עלה מתוך הצמיחות לדרגת חבר הקמונה, כשם שהשירוני הוציר עלה לדרגת בורגני תחת עול האבסולוטיזם הפאודאלי. כנגד זה הפועל המודרני, במקום שיתקדם מעלה עם התקדמות התעשייה, שוקע הוא העמק ושקוע למטה מתנאי מעמדו. הוא הפועל נעשה אביין, והאבינונות מתפתחת ביתר מהירות אף מן האוכלוסייה והעושר. בכך מתגלה לעין-כלל, כי אין הבורגנות מסוגלת לתמסך ולהיות המעמד השליט של החברה ולכפות על החברה את תנאי-החיים של מעמדה כחוק מכוני. אין היא מסוגלת לשלוט, לפי שאינה מסוגלת להכטיח לעבר שלה את קיומו אפילו כנגד עבדותו, לפי שהיא

המחיר הממוצע של העבודה-השנייה הוא המינימום של שכר-העבודה, כלומר, סכום אמצעי-המחיה הדרושים כדי לקיים את הפעול בתורת פועל. מה שהפועל-השוכר רוכש לו, אפוא, בפעול אינו מספיק אלא כדי לחדש את עצם חייו. אין ברצוננו לבטל כל-עיקר את הרכישה האישית הזאת של מוצרי-העבודה לשם התחדשות החיים הכלתי-אמצעיים, רכישה שאינה מניחה אחריה כל רווח נקי העשוי להקנות שליטה על עבודתו של הזולת. אין ברצוננו לסלק אלא את האופי העלוב של הרכישה הזאת, בה אין הפועל חי אלא לשם ריבוי ההון, ואינו חי אלא ככל שמחייב האינטרס של המעמד השליט.

בחברה הבורגנית אין העבודה הזרה אלא אמצעי לריבוי העבודה הצבורה. בחברה הקומוניסטית אין העבודה הצבורה אלא אמצעי להרחיב את תהליך-החיים של הפועלים, להעשיר, לקדם.

בחברה הבורגנית שולט אפוא העבד על ההווה, בקומוניסטית – ההווה על העבר. בחברה הבורגנית ההון הוא עצמאי ואישי, ואילו היחיד הפועל הוא בלתי-עצמאי ובלתי-אישי.

ואת ביטול זיהום הזה מכנה הבורגנות בשם **ביטול האישיות והחירות** וכצדק. אכן, הדברים אמורים בביטול אישיותו, עצמותו וחירותו של הבורגני. החירות ביחסי-הייצור הבורגניים הקיימים, משמעה – מסחר חופשי, מקנה-וסמלר חופשי.

אך בפועל התגרות – נפלת גם התגרות החופשית. הידבורים על תגרות חופשית, ככל שאר דברי-ההדהב של הבורגנים שלנו על החירות, יש להם טעם רק לגבי התגרות הכבלה, לגבי הבורגני המשועבד של ימי-הביניים, אך לא לגבי הביטול הקומוניסטי של התגרות, של יחסי-הייצור הבורגניים ושל הבורגנות עצמה.

מתחלחלים אחם מכן, שברצוננו לבטל את הקניין-הפרטי. הרי בחברה הקיימת שלכם בוטל הקניין-הפרטי לגבי תשע עשיריות של חברה: קוימו דווקא בכך שאינו קיים למען תשע עשיריות. טוענים אחם אפוא כלפינו, שברצוננו לבטל קנין, המחייב מראש נתנאי הכרחי את הוטר-הקנין של רוב מינה ורוב בנינה של החברה.

קיצורו של דבר, טוענים אחם כלפינו, שברצוננו לבטל את קניינם שלכם. אמנם כן, זה רצוננו.

למן הרגע שבו לא ייתכן עוד להפוך את העבודה לחון, לכסף, לרנטה קרקעית, הקיצור – לכות חכמת-ברי-מונופולין, כלומר, למן הרגע שבו אין הקנין האישי עשוי עוד ליהפך לקנין בורגני – למן הרגע הזה, מכריזים אחם, בטלה האישיות.

אידיאות, על עקרונותו, שהרומציאו או נתגלו על-ידי מתקן-עולם זה או אחר. אך הם אלא ביטויים כלליים לנסיבות הממשיות של מאבק המעמדות הקייים, של תנועה היסטורית המתחוללת לעינינו. ביטול יחסי-הקנין הקיימים אינו כלל דבר המציין במיוחד את הקומוניסטים.

כל יחסי-הקנין היו נתונים לתמורה היסטורית מתמדת, לשינוי היסטורי מתמיד. המתפכה הצרפתית, למשל, ביטלה את הקנין הפאודאלי לטובת הקנין הבורגני. הדבר המפלה את הקומוניזם אינו ביטולו של הקנין בכללי, אלא ביטולו של הקנין הבורגני.

אך הקנין-הפרטי הבורגני, המודרני, הוא הכיטוי האחרון הממושלים ביותר לייצור וניכוס של מוצרים, המושחתים על ניגודי-מעמדות, על ניצולם של אלה בידי אלה.

במובן זה יכולים הקומוניסטים לסכם את תורתם במאמר האחד: ביטול הקניין-הפרטי.

גינו אותנו, את הקומוניסטים, שברצוננו לבטל את הקנין הנרכש וכישה אישית, הקנה בעבודה עצמית; הקנין שהוא כאילו סוד-מסד לכל חירות ופעילות אישית, ולכל עצמאות.

קנין שנוקנה בעבודה, שנורכש שהושג על ידי האדם עצמו! האם אמורים דברייכם בקנין הוצרי-בורגני, הוצרי-איברי, שקדם לקנין הבורגני? פטורים אנו מלבטלן. התפתחות העשייה ביטלה אותו ומבטלת אותו יום-יום.

או אולי אמורים דברייכם בקנין-הפרטי הבורגני, המודרני? אך האם יוצרת העבודה-השכיחה, העבודה של הפרולטארי, קנין למענו? בשום פנים. היא יוצרת את החון, כלומר, את הקנין המוגזל את העבודה-השכיחה, קנין שאינו עשוי להחכות אלא אם כן הוא יוצר עבודה-שכיחה חדשה, בשביל לשוב ולגזלה. הקנין כצורתו בזמן הזה נע בתחום הניגוד שבין החון והעבודה-השכיחה. הבה נתבונן בשני הצדדים של הניגוד הזה.

היות קפיטליסט אין משמעו להפוס עמדה אישית בלבד בייצור, אלא גם לתפוס עמדה חברתית. החון הוא מוצר משותף, ואין להביאו לידי תנועה אלא על-ידי פעולה משותפת של אנשים רבים, ובחשבוך אחרון – על-ידי פעולתם המשותפת של כל אנשי החברה.

החון אינו אפוא כוח אישי; כוח חברתי הוא. כשההון נתפך אפוא לקנין משותף, תשיך לכל אנשי החברה, אין קנין אישי נהפך בכך לקנין חברתי. רק האופי החברתי של הקנין משתנה. הוא מאבד את אופיו המעמדי. נפנה אל העבודה-השנייה.

והאם אין גם חינוככם אתם נקבע על-ידי החברה? על-ידי היחסים והבריתים, אשר בהם מתחנכים אתם, על-ידי ההתערבות הישירה או העקיפה של החברה, באמצעות בית-הספר וכיוצא בזה? אין הקומוניסטים ממציאים את השפעת החברה על החינוך; רק משנים הם את אופייה. **עוקרים את החינוך מהשפעת המעמד השליטי.** המלל הבורגני על משפחה וחינוך, על יחסי-הקירבה בין הורים לילדים, נעשה מוקצה מהמה-מאוס במידה שכל קשרי-המשפחה של הפרול-טארים נחקקים עקב התעשייה הגדולה, והילדים נחפזים והולכים לחפצי מסחר ומכשירי-עבודה רגילים.

אולם אתם, הקומוניסטים, מבקשים להנהיג את השיתוף-בנשים, מתרועה כלפינו כל הבורגנות פה אחר.

הבורגני רואה באשתו מכשיר-ייצור בלבד. שומע הוא שמכשירי-הייצור עתידים להיות מנוצלים במשותף, ואינו מסוגל, כמוכן, להעלות בדעתו אלא שהשיתופיות תיפול גם בגורלן של הנשים.

אין הוא משער שהדברים אמורים דווקא בביטול עמדת הנשים כמכשירי-ייצור בלבד.

אגב, אין דבר מיוחד מההזדעזעוכם המוסרית המופלגת של הבורגנים שלנו בשל **שיתוף-הנשים-הרשמית**, כביכול, של הקומוניסטים. אין צורך לקומוניסטים להנהיג את השיתוף-בנשים, הוא היה קיים כמעט תמיד. הבורגנים שלנו, שאינם מסתפקים בכך, שגנשי הפרולטארים שלהם ובנותיהם עומדות לרשותם, שלא לחזקו כלל את הזנות הרשמית, רואים תענוג גדול ביותר לצעמם לפתוח איש איש את אשת רעהו.

הנישואים הבורגניים הם למעשה שיתוף בנשים הנשואות. לכל היותר אפשר היה להאשים את הקומוניסטים בכך שבמקום השיתוף-בנשים הסמוי, על דרך הצביעות, מבקשים הם להנהיג שיתוף-נשים רשמי, שמתוך גילוי-לב. אגב, מובן מאליו, שעם ביטול יחסי-הייצור הקיימים עתיד להיעלם גם השיתוף-בנשים הנובע מהם, כלומר, הזנות הרשמית הבלתי-רשמית. את הקומוניסטים האשמועו עוד בכך, שהם מבקשים לביטול את המולדת, את הלאומיות.

הפועלים אין להם מולדת. אין ליטול מהם את שאין להם. כיוון שהכרח הוא לפרוילטריין לכבוש לו קודם-כל את השלטון המדיני, להתנעלות למעמד לאומי לכוון את עצמו בתור אומה, הרי הוא ממילא לאומי, ואם גם בשום פנים לא כמוכנה של הבורגנות.

ההיברלות הלאומית וההיגורדים בין העמים מתבטלים והולכים עם התפתחותה של הבורגנות, עם חופש-המסחר, השוק העולמי, אחידת

מורים אתם אפוא שאישיות אינה בעיניכם אלא הבורגני, בעל-הקנין הבורגני. ואמנם, אישיות זו מן הראוי שתבטל.

אין הקומוניזם נוטל מאיש את הכוח לרכוש לעצמו את מוצרי החברה; הוא נוטל ממנו רק את הכוח לשעבד לעצמו על-ידי רכישה את עבודה וולחן. טענו, כי עם ביטול הקנין הפרטי תחדל כל פעילות ועצלות כללית תשתחרר. בהתאם לכך מן הדין היה שהחברה הבורגנית תיכחד מכבר מחמת העצלות; **שכן העובדים בה אינם רוכשים, והרוכשים בה אינם עובדים.** כל החיש יוצא בכפל הלשון, שלא תהיה עוד עבודה-שכיחה אם לא יהיה עוד חוץ.

כל ההשגות, המכוונות כלפי אופן-הרכישה ואופן-הייצור הקומוניסטיים של המוצרים החומריים, הורחבו גם על הרכישה והייצור של המוצרים הרוחניים. כשם שביטול הקנין המעמדי הוא בעיני הבורגני ביטול הייצור עצמו, ממש כך ביטול הרכבת המשמרת זהה בעיניו עם ביטול החרכות ככלל. התרכות, שעל אבדנה הוא מצר, הייתה לגבי הרוב המכריע של בני-החברה חינוך למוכנה.

אך אל-נא תריבו עמונו מתוך שאתם מודדים את ביטול הקנין הבורגני לפי השקפתהיכם הבורגנית על חירות, תרבות, משפט וכיוצא בזה. רעיונותיכם עצמם הם פרי יחסי הייצור והקנין הבורגניים, כשם שמשפטכם אינו אלא טבוע רצון-מעמדכם שהתעלה לחוק, רצון שחזקנו טבעו בתנאי-היחיים החומריים של מעמדכם.

ההשקפה האינטרסנטית, שלפיה הופכים אתם את יחסי הייצור והקנין שלכם מיחסים היסטוריים, המתבטלים תוך כדי מהלך-הייצור, לחוקי-שבע וחבונה נצחיים, שתפתח לכם ולכל המעמדות השליטים שיעברו מן העולם. אשר אתם משיגים ביחס לקנין העתיק, אשר אתם משיגים ביחס לקנין הפאודאלי, אין אתם מסוגלים להשיגו ביחס לקנין הבורגני.

ביטול המשפחה: אפילו הרדיקאליים שברדיקאליים תעלה חמתם על כוונה מכישה זו של הקומוניסטים. על מה עומדת המשפחה הקיימת, הבורגנית? על החוץ, על הבצע הפרטי, בשיא התפתחותה אין היא קיימת אלא אצל הבורגנות; אבל היא באה לכלל השלמותה כרווקות-מאונס של הפרולטארים, בנות הגלות.

משפחה-הבורגני מתבטלת, כמוכן, עם ביטול השלמתה זו, ושיתוף נעלמות עם היעלם החוץ. האם תאשימונו, כי ברוצנונו לביטול את ניצול הילדים על-ידי הוריהם? אנו מודים בפשע זה.

אך, אמורים אתם, הנוט מבטלים את היחסים האינטימיים בינות, בהמירנו את החינוך הביתי בחינוך החברה.

פועלת בצורות משותפות מסיימות, צורות, צורת-חדיעה, שרק עם היעלם הניגוד המעמדי כולל מתבטלות הן לחלוטין. המהפכה הקומוניסטית היא גטי-כרמתה ודיקלי ביותר ליחסי-הקנין המטרותיים; לא יפלא אפוא כי במהלך התפתחותה יוכרתו באופן רדיקלי ביותר האידיאות המסורתיות.

אך נניח לשערוהיה של הבורגנות כלפי הקומוניזם. כבר ראינו למעלה, כי הצער הראשון במהפכת-המופעלים הוא עליי הפרולטריותן למעמד שליט, כבוש הדימוקראטיה.

הפרולטריותן ישתמש בשלטונו המדיני כדי ליטול בהדרגה כל הון מן הבורגנות, לרכז את מכשירי-היצור בידי המדינה, כלומר, בידי הפרולטרין המאורגן כמעמד שליט, ולרבות מהר ככל האפשר את כלל כוחות-היצור. כמוכן מאליו, זה יקום תחילה אך בכוח התערבות עריצות בוכת-הקנין וביחסי-היצור הבורגניים, כלומר על-ידי אמצעים שהם לכאורה בלתי-ספיקים ורופפים מן הבחינה המלכלית. אך במהלך התנועה חוזגים הם מתחום עצמם וכאמצעי להפיכת כל אופקן-היצור בלתי-נמצעים הם. אמצעים אלה יזוי, כמוכן, שונים לפי הארצות השונות.

אך לגבי הארצות המתקדמות ביותר אפשר יהיה כמעט בדרך כלל לנקוט את האמצעים הבאים:

1. הפקעת קנין-הקרקע ושימוש בוניה הקרקיעית להוצאות המדינה.
  2. מס פרוגרסיבי גבוה.
  3. ביטול זכות-הירושה.
  4. הרחמת רכושם של כל המהגרים והמתמרים.
  5. ריכוז האשראי בידי המדינה באמצעות בנק לאומי בעל הון ממלכתי ומונופול מוחלט.
  6. ריכוז כל ענייני התחבורה בידי המדינה.
  7. ריכוז בתי-ההרושת הלאומיים, מכשירי-הייצור, הכשרת הקרקעות לעיבוד וטיובן לפי תוכנית הכלל.
  8. חובת-עבודה אחת לכול, הקמת גייסות-עבודה, ביחוד בחקלאות.
  9. איחוד ניהולן של החקלאות והתעשייה. פעולה לביטול מורג של הניגוד בין העיר לכפר.
  10. חינת ציבורי חינוך איקספך לכל הילדים. ביטול עבודה חלדים כחורשת כצורתה היום. האחדת החינוך עם הייצור החומרי וכי וכי.
- נתבטלו, בהמשך ההתפתחות, הכדלי המעמדות וכל הייצור מורכז בידי החיידים המאוגדים, נמצא השלטון הציבורי מאבד את אופיו הפוליטי. השלטון הפוליטי, במשמנו האמיתי, הוא השלטון המאורגן של מעמד

הייצור התעשייתי ותנאי-החיים ההולמים אותם. שלטונו של הפרולטריותן גם יוסף לבטלם. פעולה מאוחדת, על-כל פנים של ארצות-הציוויליזציות, היא אחד התנאים הראשונים לשחרורו. ככל שיתבטל ניצול האחד על-ידי זולתו, כך יתבטל גם ניצול אומה אחת על-ידי רעותה.

בחדר ניגוד-המעמדות בקרב האומות, יחדלו יחסי-האיכות בין אומה לאומה. ההאשמות שהוטחו כלפי הקומוניזם מנקודת-ראות דתית, פילוסופית ואריאולוגית בכלל, אינן ראיות שיורחב עליהן הזכור.

האם יש להעמיק התבונן, כדי להבין, שעם תנאי-החיים של בני-האדם, עם יחסיהם החברתיים, עם הויתם החברתית, משתנים גם דימויהם, השקפותיהם ומושגייהם, בקיצור, גם חודעיהם?

תולדות האידיאות מה מלמדות הן אם לא, שהייצור הרוחני משתנה תולך יחד עם הייצור החומרי? האידיאות השולטות ככל זמן לא דידי אלא האידיאות של המעמד השליט.

מדובר על אידיאות המטילות מהפכה בחברה שלמה: אין ניתן בכך ביטוי אלא לעובדה, שבחך החברה הישנה נמהו היסודות של חברה חדשה, שבד-בכך עם התפוררות תנאי-החיים הישנים מתחוללת התפוררות האידיאות הישנות.

כשנטה העולם העתיק לשקיע, נוצחו הרוחות הישנות על-ידי הרוח הנוצרי. כשהכרעו האידיאות הנוצריות במאה ה-18 על-ידי אידיאות-ההשכלה, נפמלה החברה הפאודאלית נפתח-ל-מומה עם הבורגנות המהפכנית של העת החדשה. האידיאות של חופש המצפון והדת לא שימשו אלא ביטוי לשלטון ההתחרות החופשית בחנום המצפון.

"אבל", טוענים, "אידיאות דתיות, מוסריות, פילוסופיות, מדיניות, משפטייות וכי, אמנם נשתנו כמרוצת ההתפתחות ההיסטורית. הדת, המוסר, הפילוסופיות, המדיניות, המשפט נשתמדו המיד בתמורה זו". "מלבד אלה יש אמיתות נצחיות, כגון חופש, צדק וכי, המשותפות לכל הנוכחות החברתיות. אולם הקומוניזם מבטל את האמיתות הנצחיות. הוא מבטל את הדת, את המוסר, במקום לצור להם צורה חדשה, הוא סותר אפוא את כל ההתפתחויות ההיסטוריות עד כאן".

מדי המציעו של קטרוג זה? תולדות החברה כולה עד כה נתחוללו תוך כדי ניגוד-מעמדות, שצורותיהם שונות היו בתקופות השונות.

אך תהיה הצורה שלכשו אשר תהיה, ניצול חלק אחד של החברה על-ידי משנה הוא עובדה משותפת לכל התקופות הקודמות. לא יפלא איפוא שהתודעה החברתית של כל התקופות, על-אף כל ריכוז-הפנים והשונו,

בימי שלטונם לא היה הפרולטריון המודרני קיים, אין הם אלא שוכחים שדווקא הבורגנות המודרנית היתה תולדה מוכרחת של משטר-הבורגנות. אגב, במידה כה מועטה מעלמים הם את האופי הריאקציוני של ביקורתם עד שהאשמתם העיקרית נגד הבורגנות יסודה דווקא בכך, כי בשלטונה מתהווה המעמד שעמיד לפוצץ את כל משטר-החברה הישן. הם מאשימים את הבורגנות כי היא יוצרת פרולטריון מתכפי אף יותר משהם מאשימים אותה כי היא יוצרת פרולטריון בכלל.

בפעולה הפוליטית לוקחים הם משום כך חלק בכל מעשי-האלימות נגד מעמד-הפועלים, וכחיי יסורים נאותים הם, על-אף כל דברי-הזהב שלהם, לאסוף את פירות-ההרבה, ולהמיר נאמנות, אהבה, כבוד במיקח ומימכר בצמד-כבשים, סלק-סוכר ויין שוף.

כשם שעשה הכומר המדיד יד אחת עם הפאודאל, כך עושה הסוציאליזם הכמרי יד אחת עם הסוציאליזם הפאודאליסטי.

אין לך דבר קל מלשוות למפנות הניצרת צביון סוציאליסטי. כלום לא גינתה הניצרות גם את הקניז-הפריטי, את הנישואים, את המדינה? כלום לא הטיפה לגמילות-חסדים ולקבצנות, לרווקות ולסינוף-הגוף, לחיי-מנור ולכסיה במקומם? הסוציאליזם הנוצרי אינו אלא המים שהתורס שבהם מקדש הכומר על רוגזו של האציל.

ב. הסוציאליזם הנוצרי-בורגני

האצולה הפאודאליזם אינה המעמד היחיד אשר מוגר על-ידי הבורגנות, והנא-חייזי נתנונו ונועו בחברה הבורגנית המודרנית. תושבי הפרברים כימי-הבנינים ומעמד-האיכרים הוציז היו מבשרי הבורגנות המודרנית. בארצות המפותחות פחות מבחינה תעשייתית ומסחרית עדיין חי מעמד זה חייז תולים בצב הבורגנות העולה.

בארצות, שבהן התפתחה הציוויליזציה המודרנית, נמהוהתה בורגנות-זעירה חדשה, התלויה ועומדת בזן הפרולטריון לכין הבורגנות. היא חוזרת ומתהווה תמיד כחלק משלים של החברה הבורגנית, אלא שמחמת ההתחדות, מושלכים חברים בתמידות מטה, אל הפרולטריון. הם אף רואים, עם התפתחות התעשייה הגדולה, ימים קרובים ונאים בהם יעלמו לחלוטין כחלק עצמאי של החברה המודרנית ויחלפו - במסחר, כמפנקטורה, בחקלאות - במפקחים וכמשגיחים.

בארצות כצרפת, בה מניינו של מעמד-האיכרים עולה בהרבה על מחצית הזאוכל-הסויה, לא יפלא שסופרים, אשר עמדו לימין הפרולטריון נגד הבורגנות, נקטו בביקורתם כלפי משטר-הבורגנות את קנה-המידה הנוצרי-בורגני והנוצרי-איכרי ותפטו את מפלגת הפועלים מנקודת-ראותה של

אתר לריכזי מעמד אחר. אם, אגב, המאבק בבורגנות, מתאחד הפרולטריון בתוכה למעמד, הופך עצמו בדרך מהפכה למעמד השליטי, וכמעמד שליטי מכטל בכוח-הזרוע את יחסי הייצור הישנים, הריזו מכטל עם יחסי-ייצור אלה את תנאי-הקיום של הניגוד המעמדי, של המעמדות בכללם, ומתוך כך את שלטנו הוא כמעמד.

במקום החברה הבורגנית הישנה, על מעמדוהיה ועל ניגודי-מעמדוהיה, באה המאגרות, שבה ההתפתחות החופשית של כל יחיד היא התנאי להתפתחות החופשית של הכלל.

ספרות סוציאליסטית וקומוניסטית

1. הסוציאליזם החיזקני

א. הסוציאליזם הפאודאלי

האצולה הצרפתית והאנגלית נועדה, לפי מעמדה ההיסטורי, לכתוב כתבי-פלסטר נגד החברה הבורגנית המודרנית; במהפכה יולי 1830 בצרפת; בתנועת-הריפורמה האנגלית, היא הוכרעה שנית לפני העללה-לגדולה השנואה. שוב לא היו הדברים אמורים במלחמה פוליטית של ממש. לא נותרה לפניו אלא המלחה הספרותית בלבד. אך גם בזה הספרות יצא הסגנון הישן של ימי הרנסוראציה מגדל האפסור. כדי לעודד אהדה נאלצה ואריסטוקרציה להעלים עין, כביכול, מן האינטרסים שלה ולנסח את כתב-ההאשמה שלה נגד הבורגנות רק לפי האינטרסים של מעמד-הפועלים המנוצל. כך זימנה קורת-הרח לעצמה לשיר שירי-קלס לשליטה החדש ולללוש באותו דבר-נבואה הרי-פורענות, אם פחות ואם יותר.

בדרך זו קם הסוציאליזם הפאודאליסטי, שקצתו קונה, קצתו כתב-פלסטר, קצתו כת-קול מן העבר, קצתו אתרא-העתידי, עתים פוגע בציפור-גפשה של הבורגנות בהוצאת משפט מדי, נוקב בשנינותו, תמיד מעורר גיחות בחסר-היכולת הגמור לתפוס את מהלך ההיסטוריה המודרנית. בתרומה-הקבצים הפרולישארי נוספו בידי כנופף כנס, כדי לקבץ אתריהם את העם. אך מדי הלכו בעקבותיהם, ראה על אחוריהם את סמלי הייתום הפאודאליים הנושנים ונפוץ לכל רוח בצחוק רם חסר דרך-ארגן. חלק מן הלגיטימיסטים הצרפתים ואנגליה-הצעירה ערכו את ההצגה הזאת לתפארת.

כשמוכרחים הפאודאליזם כי אופי-הניצול שלהם פנים אחדות היו לו מאשר לניצול הבורגני, אין הם אלא שוכחים שבנוכחות ותנאים שונים לחלוטין, אשר עברו בוטלו מן העולם, היו הם מנצלים. כשהם מציינים, כי

רדע, כיצד היו הנזירים מוחקים גוילים, שבהם נרשמו היצירות הקלאסיות של תקופת האלילות הקדומה, וכתבים עליהם מעשיות קדושים קאמחליות סודות-סעם. את התיפך מזה עשו מושפי-העט הגרמנים בספרות הצרפתית החילונית. הם כתבו את וברי-ההבאי הפילוסופיים שלהם בשולי המקור הצרפתי. דרך משל: בשולי הביקורת הצרפתית על יחסי-הממון כתבו: "ההתנכרות למהות האנושית". בשולי הביקורת הצרפתית על מדינת-הבורגנים כתבו "מציור שלטוני של הכללי המופשט" וכו'.

המורה זו של ההתפתחויות הצרפתיות במלוציותהם הפילוסופיות כעו בשם "הפילוסופיה של המעשה", "הסוציאליזם האמיתי", "מדע גרמני של הסוציאליזם", "ביטוס פילוסופי של הסוציאליזם" וכו'.

כך נסתרסה ממש הספרות הסוציאליסטית-הקומוניסטית הצרפתית. וכיוון שבירי הגרמני חרלה לבטא את מלחמת המעמד האחד במשנהו, הש הגרמני כי התגבר על ה"ח-צדיות הצרפתית", כי הוא מייצג תחת צרכים אמיתיים את צורך האמת, ותחת האינטרסים של הפרולטריון את האינטרסים של המהות האנושית, של האדם בכלל, של האדם שאינו משתייך לשום מעמד, שאינו משתייך למציאות כל-עיקר, אלא לשמרי-הערפל של הדמיון הפילוסופי.

סוציאליזם גרמני זה, שנהג מידה מדובה כל-כך של כובר-ראש והגזינות בתרגולי-הדדוקים הגולמיים שלו והכריז עליהם בגרון כנוכלי-שווקים, קיפח בינתיים קמוצה-קמעה את תומתו הקפוינת.

מאבקה של הבורגנות הגרמנית, ביחוד הפרוטית, בפאדאליזם ובמלכות האבסולוטית, הקיצור, התנועה הליבראליזם, נעשתה ממשית יותר. כך נחתה לסוציאליזם "האמיתי" הזדמנות נכספת כל-כך להציג לעומת התנועה הפוליטית את המביעות הסוציאליסטיות, להטות את החרמות המסונקתיים על הליבראליזם, על המדינה הנציגותית, על ההתחרות הבורגנית, על חופש-העתונות הבורגני, המשפט הבורגני, החופש השוויון הבורגניים, ולהשיף באוזני המון-העם, כי כל כרכה לא תצמח להם מן התנועה הבורגנית הזאת; אדרבא, סופם שיפסידו הכול. הסוציאליזם הגרמני שכח בעתו, כי הביקורת הצרפתית, אשר היא הדה הדיק, קובעת כנתא-מוקדם את החברה הבורגנית המודרנית, על נתא-החיים החומריים המתמאמים והתחזקה הפוליטית הראויה - כל אלה נתאים-מוקדמים, אשר בהשגתם אך זה עתה עוסקים בגרמניה.

הוא שירת את הממשלות הגרמניות האבסולוטיות, על פמלית הכמרים, המלמים, היוניקים והבוהקורקאטים אשר להם, כדחליל רצוי נגד הבורגנות, המאימת ומעפלה.

הבורגנות-הזעירה. כך נתהווה הסוציאליזם הזעיר-בורגני. סימטוני הוא ראש הספרות הזאת לא רק לצרפת, אלא גם לאנגליה.

סוציאליזם זה נחת כחרופת יהודה את הסתירות ביחסי-היצעור המודרניים. הוא חשף את מתקדשפתיים הצבוע של הכלכלים. הוא הוכיח לבל-הפרך את המשפעת ההרסנית של המיכון ושל חלוקת-העבודה, את ריבוי ההון ומקני-הקרקע, את עורף-היצעור, את המשברים, את הכליז המוכרת של הבורגנים הזעירים והאיכרים העזרים, את עוני הפרולטריון, את האנרכיה בייצור, את אי-השוויון המשווע בחלוקת העושר, את מלחמת-ההשמד התעשייתית בין האומות, את התבטלות המנהגים הישנים, יחסי-המשפחה הישנים, הלאומים הישנים.

אולם, על-פי תוכנו הממשי, שואף הסוציאליזם הזה לשקם את אמצעי-הייצור-התולתין הישנים. ויחד עימם את יחסי-הקנין הישנים והחלופין הישנה, או שבעתו לחזור ולכלוא בכות את יחסי-הקנין הישנים והחלופין המודרניים במטרת יחסי-הקנין הישנים שנהרסו על-ידהם, שמן-החברה תגב כי "יהיו" א. כ. ואם כך ייאקציני הוא ואוטופיסטי כאחד. מערכת גילדות במתפתטה ומשק פטריארכאלי ככפר, זה דברו האחרון. בהמשך התפתחותו נמתיים זרם זה בודוד-נפש פחזני.

ג. הסוציאליזם הגרמני או ה"אמיתי"

הספרות הסוציאליסטית והקומוניסטית של צרפת, שנוצרה בלחץ של בורגנות שלשה, והנה הביטוי הספרותי למלחמה בשלטון זה, הובאה לגרמניה בזמן שהבורגנות אך פתחה במאבקו באבסולוטיות הפאדאלי. פילוסופים, פילוסופים-למחצה ויפי-נפש גרמנים השתלטו ברעבתנות על ספרות זו, אלא ששכחו כי עם הגירת הכתבים הללו מצרפת, לא הגירו בעת-זבעתנו-אחת נתא-החיים הצרפתיים לגרמניה. בתנאים הגרמניים קיפחה הספרות הצרפתית כל משמעות מעשית ישירה ולכשה צורה ספרותית טהורה. בהכרח נראתה היא כחקרנות בטלה בזכר החברה האמיתית, כדבר הגשמת המהות האנושית. כך למשל נשתמעו באונו הפילוסופים הגרמנים של המאה ה-18 תביעות של המהפכה הצרפתית הראשונה רק כמביעות "התבונה המעשית" בדרך כלל; וגילוי-היצעור של הבורגנות הצרפתית המתפתחת היו בעיניהם חוקי היצעור הצרפתי, הרצון כפי שהוא צריך להיות, הרצון האנושי האמיתי.

פועלם היחיד של אנשי-הספרות הגרמנים עיקרו בכך, שהתאמתו את האידאות הצרפתיות החדשות למצפונם הפילוסופי הישן, או בת-דיוק - סיגלו להם את האידאות הצרפתיות לפי נקודת-ראותם הפילוסופית. סיגול זה נעשה בדרך שלשון זרה ניקנית ככלל - בדרך התרגום.

המודרנית כלי המלחמות והסכנות הנזכרות מהם בהכרח. הם רוצים בתכרה הקיימת בלא היסודות המהפכיים אותה ומפריקים אותה. הם רוצים בכרונות בלי הפרולטריון. הכרונות משיגה, כמוכח, את העולם שבו היא שולטת כטוב שבבעלותה. הסוציאליזם הכורגני מפתח השגה משיבת-נפש זו לחלק משיטה, או לשיטה שלמה. בקראו את הפרולטריון להגשים את שיטתו ולבוא בשערי ירושלים החדשה, אין הוא דורש ביטוח של דבר אלא כי ישאר בתכרה הקיימת, אך ישליך את גור את השגותיו העיוניות עליה.

צורה שניה, שיטתית פחות ומעשית יותר, של סוציאליזם זה, בקשה להכביש ריחה של כל תועה מהפכנית בעיני מעמד-הפועלים, על-ידי ההוכחה כי לא שניי פוליטי זה או אחר, אלא רק שניי תנאי-ההיים החומריים, היחסים הכלכליים, עשוי להביא לו תועלת. אך בשניי תנאי-ההיים החומריים אין סוציאליזם זה רואה בשום פנים ביטול יחסי-היצור הכורגני, אשר ייתכן בדרך מהפכנית בלבד, אלא שיפורים מינהליים, המתחללים על יסוד יחסי-יצור אלה, כלומר, שאינם משנים ולא כלום ביחס שבין ההון והעבודה-השכורה, אלא לכל המוטב מצמצים לה לכרונות היצאות שלטונה ומפשטים את משק-המדינה שלה.

לידי ביטוי הראוי לו מגיע הסוציאליזם הכורגני רק משהוא נעשה מליצה בטלה.

מסחר חופשי: לטובת המעמד העובד; מכסי-מגן: לטובת המעמד העובד; תאגיד-כלא: לטובת המעמד העובד; זה דברו האחרון. דבר-האמת היחיד של הסוציאליזם הכורגני.

הסוציאליזם של הכרונות כל עיקרו בעצם החזאה שהכורגנים הם בורגנים - לטובת המעמד העובד.

3. תְּסוּאָלִיזְם וְהִקוּמוֹנִיזְם הָאוֹטוֹפִיטִי בְּקוּרְת

אין אנו מדברים כאן בספרות אשר בכל המהפכות המודרניות הגדולות הביעה את תביעותיו של הפרולטריון (כתבי-באבך וכו').

נסיונותיו הראשונים של הפרולטריון להגשים במישורו, בזמן של סערת-רחות כללית, בתקופת הפיכה של החברה הפאודלית, את האינטרס המעמדי שלי-גופו, נשלו בהכרח מחמת רמות הבלתי-מפותחת של הפרולטריון עצמו, וכן מחמת העדר התנאים החומריים לשחרורו, שהם בעצם פרי התקופה הכורגנית. הספרות המהפכנית, שליוותה את התנועות הראשונות האלה של הפרולטריון, היא ריאקציונית בהכרח לפי תוכנה. היא מטיפה לפרישות כללית ולשיחיוניות גסה.

השיטות הסוציאליסטיות הקומוניסטיות מעורקן, שיטות סך-סמון.

הוא שימש תוספת מתקמקה לצליפות-השטח המרות ולכדורי-ההרוגים, בהם עשו שפטים אותן המשמלות עצמן בהתקוממות-הפועלים הגרמנים. הסוציאליזם "האמיתי" בעודו משמש כלי-נשק כדאי המשמלות נגד הכרונות הגרמנית, הריהו יצא גם במישרים אינטרס ריאקציוני, את האינטרס של הקרונות הגרמנית. בגרמניה מהווה הכרונות-הדועית, שהגיעה אלינו מן המאה השש-עשרת, ומאז ואילך היא חזרות ומופיעה כאן תמיד בצורה חדשה, את הכסיס החברתי הממשי לסדר הקיים.

שימורה של הקרונות הגרמנית הוא שימור הסדר הגרמני הקיים. חוששת היא מפני שלטונה התעשייתי והפוליטי של הכרונות, שמא יבא עליה כליון רדאי, עקב ריכוז ההון, מזה, ומחמת הופעתו של הפרולטריון המהפכני, מזה. הסוציאליזם "האמיתי", דומה היה לו שהוא קוטל שני זוכרים במכה אחת. הוא התפשט כמוגיפה.

הלבוש, ארוג קורי-עכביש ספקולאטיביים, רקום פרחי-לשון יפיריות, רווי טל-נפש דחוס-ארכה, עמרת-לבוש זו שבה עשטפו הסוציאליסטים הגרמנים את מעט "האמתות הנצחיות" הגרמניות שלהם, אך הורכה קופצים לסחרותם בקרב הקהל הזה.

הסוציאליזם הגרמני, מצדו, עמד יותר ויותר על יעודו - היות נציגה המרכיב גבוהה-גבריה של כרונות קרחתית זו.

הוא הכידי על האומה הגרמנית כעל אומה למופת, ועל הקרחת הגרמני כעל אום למופת. הוא שיווה לכל מעשי-תועבותיו הילה של כוונה נסתרת, נעלה, סוציאליסטית, בה נשתמעו הם כתיפוכם. הוא הסיק את המסקנה הטופית בהתייבובו בגלוי נגד הזרם "ההרסני-הגס" של הקומוניזם, בהכריו על התעלותו הבלתי-מפלגתית מעל לכל מלחמת-מעמדות. כל מה שנפיק בגרמניה ככתבים סוציאליסטיים וקומוניסטיים כביכול, להוציא מעטים עד מאור, שייך לתחומה של ספרות מוזהמת ומרפת-ידיים זו.

2. תְּסוּאָלִיזְם הַשְּׁמֵרָה או הַמּוֹנֵה

חלק מן הכרונות מבקש להביא תיקון לעיוותים הכורחיים על מנת להבטיח את קיומה של החברה הכורגנית.

לכאן שייכים כלכלנים, פילנתרופים, הומאניטארים, משפרי מצבם של המעמדות העובדים, עסקנים כדרכי צדקה, חברי אגודת צעירי-על-חיים, מייסדי אגודות נגד שיכרות, מתמקים יושבי-קרנות מן המין המגוון ביותר. סוציאליזם בורגני זה פותח אפילו כדי שיטות שלמות. לדוגמה נביא את "הפילוסופיה של הדלחה" לפרודון.

הכורגנים הסוציאליסטים רוצים לקיים את תנאי-החיים של החברה

ומספקים חומר חשוב ביותר להשכלת הפועלים. הנתחיהם החינוכית בעניין החברה העתידה-לכוא, דרך משל, ביטול הניגוד בין העיר לכפר, המשפחה, הרווח הפרטי, העבודה-השכירה, כשורת ההאמונה החברתית, הפיכת המדינה למנהלת-הייצור כלכד - כל הנתחיהם אלה אינן מבטאות אלא התבטלות ניגוד-המעמדות, ניגוד המנהל אל אך זה להתפתח, ואין הם מכירים אותו אלא כממזימו הראשונה, סרת-הצורה. הנתח אלו עצמן עדיין נודעה להן אפוא משמעות אוטופיסית גמורה. השיבות של המוציאים והקומוניזם האוטופיסטי-ביקורתי עומדת ביחס הפוך להתפתחות החיסוריות. ככל שמתפתחת מלחמת-המעמדות עליה ולוכשת צורה, כן מקפחת המעלות המיונית זו, מלחמה המיונית זו בה, כל ערך מעשי, כל צידוק עיוני. לפיכך, אפילו היו מייסדי השיטות הללו מהפכנים מבהונת הרבה, תלמידיהם מהווים תמיד כיתות ריאקציוניות. הם מחזיקים בהסקפות הנשנות של רכותיהם, למרות המתקדמות החיסוריות של הפרולטריון. לפיכך מבקשים הם בעקיבות לחזור ולהקוות את מלחמת-המעמדות וליישב את הניגודים. עדיין נשאים הם נפשם להגשמה הניסיונית של האוטופיה החברתית שלהם, ליצירת פלאנסטרות בודדות, לייסוד מושבות-בית, להקמת אקארייה זוטה - מהווה בעיר-אנפין של ירושלים החדשה - ולכניית כל המגזרים הפורחים הללו נאלצים הם לפנות אל נריכות לכותיהם ואריקציוניזם הכורנינג. קמעדה-קמעה נבללים הם בקהל המציאליסטים הריאקציוניים או השמרנים, המתוארים לעיל, ואינם נבדלים עוד מהם אלא בקפדנות שיטתית יותר, באמות-ההבל הקנאית בקסמי מדעם המוציאלי. לפיכך קמים הם במרווחת-נפש על כל תועיה פוליטית של הפועלים, שהיא זו לא היחה עשויה להתחולל אלא מתוך כפידה עיוורת באוטואנגליון החדש. האוטואיסטים באנגליה, הפוריריסיטים בצרפת, אלה פועלים נגד הציאריסטיים ואלה נגד הריפורמיסטים.

IV. עמדת הקומוניסטים כלפי מפלגות-האופוזיציה השונות

מפרק II מסתבר מאליה היחס של הקומוניסטים למפלגות-הפועלים שכבר נתמוננו, כלומר: יחסם אל הציאריסטיים באנגליה ואל המתקנים האוגאריים בצפון-אמריקה.

הם נאבקים להשגת המטרות והאינטרסים הישירים של מעמד-הפועלים, אך הם מייצגים בתנועה הזוה גם את עתיד התנועה. בצרפת מצטרפים הקומוניסטים אל המפלגה המוציאליסטי-דימוקראטית נגד הבורגנות

פוריה, אואן וכי, צעות ועולות בתקופה הראשונה, הבלתי-מפותחת, של המאבק בין הפרולטריון ובין הבורגנות, כפי שתיארוה לעיל (עיי' בורגנות ופרולטריון).

ממציאי השיטות הללו רואים אמנם את ניגודי-המעמדות וכן את פעולתם של היסודות המפוררים בחברה השלטת עצמה, אך אין הם מביחנים בקרב הפרולטריון כשום פעולה עצמית היסטורית, כשום תנועה פוליטית מיוחדת לו.

כיוון שהתפתחות של הניגוד המעמדי מתחללת כד כבר עם התפתחותה של המעשייה, אין הם מוצאים עדיין את התנאים החומריים לשחרור הפרולטריון, והרים אחר מרע הכרתי, אחר חוקים הכרתיים, כדי ליצור את התנאים האלה.

במקום הפעולה החברתית מן-החברה שתבוא פעולה-ההמצאה האישית שלהם; במקום התנאים ההיסטוריים של השחרור - תנאים דימויוניים; במקום ארגון הדרגתי של הפרולטריון למעמד - ארגון-חברה שהומצא מנייה-רביה. דבר-ימי-העולם הבאים מצטמצמים-ועומדים כעניהם על התעמולה לתכניות-החברה שלהם ועל ביצוען המעשי.

אמנם יודעים הם כי כתוכניותיהם מייצגים הם בעיקר את האינטוס של המעמד העובד בחורח המעמד הטובל ביותר. רק מביחניה זו, של המעמד הטובל ביותר, קיים לריום הפרולטריון.

אך הצורה הכלתי-מפותחת של מלחמת-המעמדות, וכן מצבם החברתי שלהם, מביאים אותם לירי כך שיהיו מאמינים, כי נעלים הם מעל ניגודי-המעמדות ההוא. רצונם לשפר את מצבם החברתי של כל בני החברה, גם של אותם ששפר עליהם חלקם. לפיכך מפנים הם בלי-ההיף קריאתם אל כל החברה כולה, ללא הכרל, ובייחד - אל המעמד השליטי. יש רק לדרת לסוף שיטתם, כדי לראות בה את החוכנית הטובה ביותר שבגדר האפשר בשביל החברה הטובה ביותר שבגדר האפשר.

לפיכך פוסלים הם כל פעולה פוליטית, ביחוד כל פעולה מהפכנית. רוצים הם להשיג את מטרותם בדרכי-שילום ומבקשים - כאמצעות ניסויים קטנים, שסופם, כמוכין, כשלוין - לפלס, בכות הדוגמה, דרך לאוטואנגליון החברתי החדש.

תיאור דמויני זה של החברה העתידה-לכוא, לידתו כמון שהפרולטריון עדיין אינו מפותח דיו, כלומר, עדיין תופס בעצמו תפיסה דמויונית את מצבו, הוא, את תחיתו הראשונה, מלאת-היצפיות, לשינוי-דמות כולל של החברה, אך המתבים המוציאליסטיים והקומוניסטיים כוללים גם יסודות ביקורתתיים. הם תוקפים את כל יסודות החברה הקיימת. מתוך כך נמצא

במבתן הזמן

מטה זולמן / סוציאליזם בעידן הקפיטליזם-המאוחר

המבקש לעמוד על עיקרה של ההיסטוריוזופיה המרקסית, יכול לאחור למעשה כבר במשפט הפותח את המניפסט הקומוניסטי: "דבר-ימיה של כל חברה עד כה הם דבר-הימיה של מלחמת-מעמדות. בן-החרין ועבר, פאטריצי ופלאכי, בארון וצמית, אומן ושוליה, הקיצור, מדכאים ומדוכאים שרודים היו בניגוד-גומלין מתמיד, נלחמו מלחמה בלתי-פוסקת, עתים נסתרת, עתים גלויה, מלחמה שנטתימה מדי פעם בשינוי-צורה מהפכני של כל החברה כולה או בשקיעת כל המעמדות הנלחמים כאחד".

משפט זה צופן בחובו החיזיונות דר-לימודית לחליף ההיסטורי-החברתי. מצד אחד, הוא, תפיש את התנועה החברתית ("עד כה") באורח טרנס-היסטורי: כדפוס (שאני משתנה במעמדו זה - כדפוס) של קונפליקט מתמשך בין קבוצות חברתיות אטנומיניטיות, המתאפיינות כולן בטבען כקבוצת "מדכאים" או כקבוצת "מדוכאים". דפוס זה הוצג, כאמור, את ההיסטוריה כולה, והוא כה מרכזי בתפישת ההיסטוריה המרקסית, עד כי הוא מוצג לדרגת גודל מגדיר: ההיסטוריה של כל חברה אינה אלא ההיסטוריה של אותו קונפליקט, המכונה "מלחמת-מעמדות". מצד אחר, נתפשת התוויה החברתית כאורח היסטורי "יחודי": הגורמים הפרטיקולריים המשתקלים בכל פעם מחדש את הדפוס הטרנס-היסטורי - כלומר, הטובייקטים של אותו "ניגוד-גומלין מתמיד" - הולכים ומשתנים בכל אחד מהשלבים ההיסטוריים, והתנועה לא רק לעובדה הטרוויזואלית שאורך חייהם של בני הדור המטוים קצוב, אלא להנחה שהוויית כל שלב היסטורי אכן שונה באורח מהותי מהותי משלב הקודם, ולפיכך שונים גם הפרוטונומיניטטים המוכהקים של כל שלב ושלב באופי התפקוד שהם ממלאים במיכלול (החברתי) השלם - קרי, באופי היחסים השוררים ביניהם - וכאופן בו מתנהל הקונפליקט ביניהם. אפשר לומר, אפוא, שתפישת ההיסטוריה המרקסית נטמכת על איכותן שרשרת של גילויים "יחודיים", המתבהטים האחד מן האחר באורח מהותי, חרף העובדה שהם

השמרנית והראיקריאלית, בלי לזוהר מתוך כך על הזכות להתייחס בבקורת אל המליצות והאשליות ששורשן במסורות המהפכנית.

בשורייק תומכים הם בראיקריאלים, בלי להתעלם מכך שמפלגה זו מורכבת מיסודות מנוגדים, קצתם סוציאליסטים דמוקרטיים במובן הצרפתי, קצתם בורגנים ראדיקאליים.

בקרב הפולנים תומכים הקומוניסטים במפלגה החובעת מהפכה אנארית בתנאי לשחרור הלאומי, היא המפלגה שחוללה את מרד קראקוב של שנת 1846.

בגרמניה נאבקות המפלגה הקומוניסטית, משעה שהבורגנות מופיעה כמהפכנית, שם אחד עם הבורגנות נגד המונרכיה האבסולוטית, נגד קניז הקרקע הפיאודאלי והזעיר-בורגנות.

אך אין היא חולה גם כהרף-עין מלעורר בקרב הפועלים תודעה ברורה ככל האפשר של ניגוד-האיבה שבין הבורגנות והפרולטריון, למען יוכלו הפועלים הגרמנים לכוון מיד את התנאים החברתיים הפוליטיים, הנוצרים בהכרח עקב שלטונה של הבורגנות, בחור כלי-נשק רבים ככל האפשר נגד הבורגנות, למען תיפחת, חיך עם מיגור המעמדות הריקציאטיים בורגנטי, המלחמה בבורגנות עצמה.

לגרמניה בעיקר נותנים הקומוניסטים את רצתם, משום שגרמניה עומדת ערב מהפכה בורגנית, ומשום שהיא מחוללת המורה זו בתנאים מתקדמים יותר של הצוריליזציה האירופית בכלל, וכאמצעות פרולטריון מפותח הרבה יותר, מאשר אנגליה במאה השבע-עשרה וצרפת במאה השמונה-עשרה. ומכאן שאין מההפכה הבורגנית הגרמנית עשויה להיות אלא הפתחה הבלתי-אמצעית למחפכה פרולטארית.

כללו של דבר, הקומוניסטים תומכים בכל מקום ככל הנראה מהפכנית נגד הסדרים החברתיים הפוליטיים הקיימים.

בכל התנועות הללו, מבליטים הם כשאלת-יסוד של התנועה, את שאלת-הקניז, והתורה הצורה אשר לכשה מפותחת יותר או פחות.

לבסוף, הקומוניסטים עושים בכל מקום לפיתוח הקשרים וההסכמים בין המפלגות הדמוקראטייות של כל הארצות.

לורא היא לקומוניסטים להעלים את השקפותיהם וכוונותיהם. הם מכריחים של כל משטר-החברה הקיים. יגורו להם המעמדות השליטים מפני מהפכה קומוניסטית. הפרולטארים אין להם דבר להפסיד בה זולת כבליהם. להם עולם ומלואו לזכות בן.

פרולטארים של כל הארצות התאחדו!

מן המקור הגרמני: מנתם דורמן